

FI

FR

FR

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 14.12.2010
KOM(2010) 747 lopullinen

VIHREÄ KIRJA

Hallintoa helpommaksi kansalaisille:

parannetaan virallisten asiakirjojen vapaata liikkuvuutta ja väestökisteritietojen vaikutusten tunnustamista

1. JOHDANTO

EU:n kansalaisten liikkuvuus on arkitodellisuutta: noin 12 miljoonaa henkilöä opiskelee, työskentelee tai asuu muussa jäsenvaltiossa kuin kansalaisuusmaassaan¹. Liikkuvuutta helpottavat unionin kansalaisuuteen liittyvät oikeudet, erityisesti vapaan liikkuvuuden periaate sekä yleisemmällä tasolla oikeus tulla kohdelluksi asuinjäsenvaltiossaan kansalaisen tavoin. Nämä oikeudet on kirjattu unionin primäärioikeuteen, ja niitä säädellään tarkemmin siitä johdetussa oikeudessa.

Kuten komission 27. lokakuuta 2010 hyväksymässä katsauksessa Euroopan unionin kansalaisuuteen vuonna 2010² korostetaan, unionin kansalaisilla on kuitenkin vielä jatkuvasti monenlaisia esteitä näiden oikeuksien nauttimisessa.

Yksi hankaluus on se, että jostakin oikeudesta hyötyäkseen tai jonkin velvollisuuden ottaakseen kansalaiset ovat velvollisia esittämään toisen jäsenvaltion viranomaisille vaadittavat viralliset asiakirjat.

Nämä asiakirjat voivat olla hyvin monenlaisia. Ne voivat olla hallinnollisia asiakirjoja, notaarin vahvistamia asiakirjoja (kuten omistusta osoittavia asiakirjoja), väestörekisteritietoja (esim. syntymä- tai vihkitodistuksia), erilaisia sopimuksia tai oikeuden päätöksiä.

Hyvin usein tällaisten asiakirjojen hyväksyntä edellyttää kansalaisilta raskaita hallinnollisia menettelyjä.

Kansalaisilla on tässä tilanteessa hyvin käytännöllisiä kysymyksiä, joihin ei useinkaan ole selkeitä vastauksia. Minkä viranomaisen puoleen kääntyä? Mitä kuluja menettelystä aiheutuu? Täytyykö paikalle mennä henkilökohtaisesti? Miten kauan menettelyyn menee kaiken kaikkiaan aikaa? Vaaditaanko asiakirjoista käännöksiä?

Epävarmuus näissä asioissa aiheuttaa turhautumista ja ärtymystä, mikä ei vastaa lainkaan kansalaisten Euroopan tavoitetta.

Väestörekisteritietoihin liittyy itse asiakirjoja koskevien kysymysten lisäksi kokonaan toisen tason kysymyksiä niiden vaikutuksista.

Jäsenvaltion viranomainen toteaa väestörekisteritietojen avulla keskeiset tapahtumat, jotka vaikuttavat henkilön asemaan (syntymä, avioliitto, kuolema), mutta niillä ei välttämättä ole samaa vaikutusta toisessa jäsenvaltiossa. Jokainen jäsenvaltio soveltaa niihin omia sääntöjään, jotka vaihtelevat suuresti jäsenvaltiosta toiseen. Esimerkiksi jossakin jäsenvaltiossa vahvistettua siellä syntyneen lapsen isyyttä ei välttämättä tunnusteta toisessa jäsenvaltiossa toisenlaisten asiaan sovellettavien kansallisten sääntöjen vuoksi.

Näiden ongelmien ratkaisemiseksi komissio käynnistää tällä vihreällä kirjalla laajan kuulemisen virallisten asiakirjojen vapaata liikkuvuutta (3. osa) ja väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamista (4. osa) koskevista kysymyksistä. Kuulemisella pyritään saamaan

¹ Tästä kertoo myös avioliittojen ja avioerojen lukumäärä unionissa: noin 122 miljoonasta avioliitosta noin 16 miljoonaa (13 prosenttia) liittyy valtioiden rajat ylittävä ulottuvuus.

² KOM(2010) 603: ”Katsaus Euroopan unionin kansalaisuuteen vuonna 2010 – Unionin kansalaisoikeuksien esteiden poistaminen”.

sidosryhmien ja suuren yleisön kannanottoja, joita voidaan hyödyntää kehitettäessä unionin näitä asioita koskevaa toimintapolitiikkaa ja niihin liittyviä säädösehdotuksia.

2. TAUSTAA

Komissio on korostanut vuodesta 2004 lähtien, että olisi tärkeää helpottaa erilaisten asiakirjojen ja henkilöiden yksityisoikeudellisen aseman vastavuoroista tunnustamista³.

Komissio julkaisi vuosina 2007 ja 2008 selvitykset⁴ ongelmista, joita kansalaiset kohtaavat, kun he ovat velvollisia vahvistamaan toisen jäsenvaltion antamia asiakirjoja, tai jotka liittyvät yksityisoikeudelliseen asemaan.

Eurooppa-neuvosto on pyytänyt Tukholman-ohjelman⁵ puitteissa komissiota jatkamaan näiden selvitysten jatkotoimia, jotta oikeus vapaaseen liikkuvuuteen toteutuisi täysimääräisesti.

Tukholman ohjelman toimintasuunnitelmaan sisältyy tämän vuoksi kahden säädösehdotuksen tekeminen.

Ne on tarkoitus toteuttaa vuonna 2013, ja ne koskevat

- asiakirjojen vapaata liikkuvuutta; asiakirjojen vahvistaminen toisessa jäsenvaltiossa on tarkoitus poistaa, ja
- tiettyjen väestökisteritietoja (jotka koskevat esim. vanhempia, adoptiota tai nimeä) antavien asiakirjojen vaikutusten tunnustamista, jotta oikeudellinen asema yhdessä jäsenvaltiossa voitaisiin tunnustaa samoin oikeudellisin seurauksin toisessa jäsenvaltiossa.

Euroopan parlamentti on ottanut jo useita kertoja kantaa⁶ näiden asiakirjojen ja vaikutusten tunnustamisen puolesta, viimeksi marraskuussa 2010⁷.

3. VIRALLISTEN ASIAKIRJOJEN VAPAA LIIKKUVUUS

3.1. Ongelma-alueet

Lokakuussa 2010 tehty, yksityisoikeutta koskenut Eurobarometri-kysely osoitti, että kolme neljäsosaa (73 %) unionin kansalaisista pitää tarpeellisena toimenpiteitä, joilla helpotetaan virallisten asiakirjojen liikkuvuutta jäsenvaltioiden välillä.

³ KOM(2004) 401: Tiedonanto ”Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue: katsaus Tampereen työohjelman täytäntöönpanoon ja suuntaviivat tulevia toimia varten”, s. 11.

⁴ Selvitykset ovat saatavissa seuraavasta osoitteesta:
http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/publications_en.htm#5

⁵ Tukholman ohjelma – Avoin ja turvallinen Eurooppa kansalaisia ja heidän suojeluaan varten (EUVL C 115, 4.5.2010, s. 1).

⁶ Päätöslauselma, joka sisältää suosituksia Euroopan komissiolle virallisesta eurooppalaisesta asiakirjasta, joulukuu 2008.

⁷ Mietintö Tukholman ohjelman toteuttamista koskevan toimintasuunnitelman yksityis-, kaupp- ja perheoikeuteen sekä kansainväliseen yksityisoikeuteen liittyvistä näkökohdista, 22.11.2010.

Unionin kansalaiset joutuvat toiseen jäsenvaltioon muuttaessaan kohtaamaan monia hallinnollisia menettelyjä, joissa kaikissa vaaditaan virallisia asiakirjoja, esimerkiksi lapsen syntymätodistusta tai kansalaisuuden tai sukulaissuhteen todistavaa asiakirjaa.

Tämä koskee myös kansalaisia, jotka palaavat alkuperäjäsenvaltioonsa toisessa jäsenvaltiossa oleskeltuaan. Heillä on samoja ongelmia, kun heidän pitää todistaa tapahtumia toisessa jäsenvaltiossa oleskelunsa ajalta.

Komissio haluaa käynnistää pohdinnan, joka koskee kaikkia virallisia asiakirjoja, jotka edellyttävät hallinnollisia toimenpiteitä, jotta niitä voidaan käyttää muualla kuin asiakirjan antaneessa jäsenvaltiossa. Toimenpiteet voivat liittyä esimerkiksi asiakirjan todistamiseen oikeaksi tai virallisen käännöksen esittämiseen.

Virallisia asiakirjoja on monenlaisia, ja niihin kuuluvat kaikenlaiset viralliset asiakirjat, jotka jonkin jäsenvaltion viranomainen antaa. Esimerkkeinä voidaan mainita hallinnolliset asiakirjat (tutkintodistus, patentti), notaarin vahvistamat asiakirjat (asunnon kauppakirja, avioehtosopimus), väestörekisteritietoja koskevat asiakirjat (syntymä-, vihki-, kuolintodistus) tai oikeudelliset asiakirjat (tuomioistuinten antamat päätökset ja muut asiakirjat).

Näille asiakirjoille on yhteistä se, että niillä voidaan todistaa jokin viranomaisen vahvistama tapahtuma. Ne ovat usein välttämättömiä esimerkiksi jonkin oikeuden käyttämiseksi, sosiaaliturvaetuuden saamiseksi tai verovelvollisuuden täyttämiseksi.

Jotta asiakirjoja voidaan käyttää sen jäsenvaltion ulkopuolella, jossa ne on annettu, niiden vahvistamiseksi vaaditaan hallinnollisia menettelyjä, joilla ehkäistään asiakirjoihin liittyviä petoksia. Menettelyt voivat koskea esimerkiksi allekirjoituksen todistamista aidoksi tai asiakirjan allekirjoittajan asemaa.

Tavanomainen tapa vahvistaa virallinen asiakirja ulkomailla käyttöä varten on sen *laillistaminen*. Laillistamiseen sisältyy ketju erillisiä, asiakirjaan kohdistuvia tarkastuksia. Tavallisesti laillistettavan asiakirjan tarkastavat asiakirjan antaneen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ja sitten sen maan suurlähetystö tai konsulaatti, jossa asiakirjaa on tarkoitus käyttää. Koska prosessiin osallistuu useita viranomaisia, se on usein hidasta ja kallista⁸.

Tavallista laillistamista yksinkertaisempi menettely on se, että asiakirjan antanut jäsenvaltio antaa sen vahvistukseksi *apostilla-todistuksen*. Apostilla-todistuksella päästään samaan tavoitteeseen kuin laillistamisessa mutta yksinkertaisemmin. Todistuksen antavat pelkästään asiakirjan antaneen valtion toimivaltaiset viranomaiset eikä sen maan viranomaisilta vaadita toimenpiteitä, jossa asiakirja on tarkoitus esittää.

Vaikka apostilla helpottaa asiakirjojen liikkuvuutta laillistamiseen verrattuna, sekin vaatii kuitenkin hallinnollisia toimenpiteitä ja vie aikaa, ja se aiheuttaa jäsenvaltiosta riippuen jonkin verran kuluja⁹.

Edellä mainitussa, yksityisoikeutta koskeneessa Eurobarometri-kyselyssä kansalaisilta kysyttiin kaikista mahdollisista hallintomenettelyistä, joita heidän on täytynyt suorittaa esittäessään asiakirjoja muussa jäsenvaltiossa kuin missä ne on annettu. Kuusi vastaajaa

⁸ Hinnat ja hinnoittelua määräävät tekijät vaihtelevat jäsenvaltioittain (joissain jäsenvaltioissa enintään 20 euroa, toisissa vaihdellen asiakirjan mukaan jopa 50 euroon saakka).

⁹ Monissa maissa apostillasta veloitetaan maksu. Se vaihtelee jäsenvaltioittain huomattavasti. Joissakin maissa sen saa maksutta tai alle 5 euron hintaan, mutta toisissa maissa hinta voi olla jopa 50 euroa.

kymmenestä selosti käyneensä läpi monenlaisia menettelyjä voidakseen esittää asiakirjansa asuinmaassaan. Näitä olivat käännettäminen (26 %), laillistaminen (24 %), apostillan hankkiminen (16 %) ja oikeaksi todistetun jäljennöksen hankkiminen (19 %).

Toinen ongelma on se, että jotkut jäsenvaltiot saattavat vaatia asiakirjoja, joita ei kansalaisten alkuperämaassa tunneta. Hyvä esimerkki tästä on avioliiton solmimiseksi vaadittava esteettömyystodistus.

Jos Suomessa asuva Kyproksen kansalainen haluaa naimisiin Suomen kansalaisen kanssa, hänen on esitettävä esteettömyystodistus, jota Kyproksen lainsäädäntö ei tunne. Niinpä hänen on mahdotonta hankkia tällaista asiakirjaa ja esittää sitä asuinmaansa viranomaisille, joten ainoalta ratkaisulta vaikuttaa asian saattaminen asuinmaan oikeusviranomaisten käsiteltäväksi.

Tyydyttääkö tämä ratkaisu kansalaisia? Asian saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi ei ole yksinkertaista vaan vaatii aikaa ja rahaa. Toisen jäsenvaltion kansalaisen kanssa avioitumisen pitäisi olla helppoa eikä aiheuttaa pariskunnalle ylimääräistä stressiä.

Kaikki nämä erilaiset menettelyt tekevät unionin kansalaisten vapaasta liikkuvuudesta vähemmän houkuttelevaa ja voivat jopa estää kansalaisten oikeuksien täysimääräisen toteutumisen.

3.2. Oikeudellinen kehys

Oikeudellinen kehys, jossa laillistamisen ja apostillan hankinnan kaltaisia hallinnollisia menettelyjä suoritetaan jäsenvaltioissa, muodostuu nykyisellään hajanaisista osista: joka maassa erilaisesta kansallisesta lainsäädännöstä, useista monen- tai kahdenvälisistä kansainvälisistä sopimuksista, joita on ratifioinut vaihteleva joukko maita ja jotka eivät anna ratkaisuja unionin kansalaisten vapaata liikkuvuutta haittaaviin ongelmiin, sekä hajanaiseen unionin oikeuteen, jossa käsitellään vain tiettyjä kysymyksiä.

Kokonaisuus on epäselvä eikä lainsäädäntö kokonaisuudessaan tarjoa sitä oikeusvarmuutta, jota kansalaiset voivat odottaa heidän jokapäiväiseen elämäänsä vaikuttavissa kysymyksissä.

Yleisperiaatteena on, että virallisen asiakirjan antaneen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten on laillistettava asiakirja tai siihen on hankittava apostilla kyseisestä jäsenvaltiosta, mutta periaatteeseen liittyy kansainvälisistä sopimuksista tai unionin oikeudesta johtuvia poikkeuksia.

Kansalaisten on vaikea selvittää henkilökohtaiseen tilanteeseensa mahdollisesti sovellettavia poikkeuksia.

Monista voimassa olevista kansainvälisistä säännöistä voidaan mainita esimerkkeinä useita yleissopimuksia. Jotkut näistä sopimuksista koskevat virallisia asiakirjoja laajassa merkityksessä, toiset vain tietynlaisia asiakirjoja, esimerkiksi väestörekisteritiedoista annettavia todistuksia tai diplomaattien tai konsuliviranomaisten antamia asiakirjoja.

Haagin yleissopimuksessa vuodelta 1961 poistettiin laillistamisvaatimus sen 1 artiklassa tarkoitetuilta ulkomaisilta asiakirjoilta ja korvattiin se apostilla-todistuksella¹⁰. Kaikki unionin jäsenvaltiot (ja useat sen ulkopuoliset maat) ovat tämän sopimuksen sopimuspuolia. Sitä sovelletaan virallisiin asiakirjoihin, kuten hallinnollisiin asiakirjoihin, notaarin vahvistamiin asiakirjoihin, virallisiin ilmoituksiin ja oikeusviranomaisten antamiin asiakirjoihin, mutta ei diplomaattien tai konsuliviranomaisten antamiin asiakirjoihin.

Jos kyseessä on diplomaatin tai konsuliviranomaisen antama asiakirja, siihen voidaan soveltaa Euroopan neuvoston yleissopimusta vuodelta 1968. Tällä yleissopimuksella poistetaan laillistamisvaatimus diplomaattien ja konsuliviranomaisten antamilta asiakirjoilta. Kuitenkaan kaikki unionin kansalaiset eivät voi hyötyä tästä yleissopimuksesta, sillä siihen on liittynyt vain 15 jäsenvaltiota.

Väestörekisteriasioihin liittyvää kansainvälistä yhteistyötä edistääkseen ja väestörekisteriviranomaisten toimintaa parantaakseen viisi valtiota¹¹ perusti vuonna 1949 hallitustenvälisen järjestön, kansainvälinen väestörekisteritoimikunnan. Nykyään järjestön jäsenistöön kuuluu 12 unionin jäsenvaltiota¹². Kansainvälisen väestörekisteritoimikunnan tehtävä erityisesti uusien kansainvälisten yleissopimusten laatimisen yhteydessä on merkittävä. Väestörekisteritietoja koskevien asiakirjojen laillistamista käsitellään useissa yleissopimuksissa: vuoden 1957 yleissopimuksessa, joka koskee virallisesti vahvistettujen väestörekisteriotteiden maksuttomuutta ja laillistamisvelvollisuudesta vapauttamista, vuoden 1976 yleissopimuksessa, joka koskee monikielisiä väestörekisteriotteita, sekä vuoden 1977 yleissopimuksessa, jolla tietyt asiakirjat vapautetaan laillistamisvelvollisuudesta¹³.

Myös unionin oikeuteen sisältyy erilaisia säännöksiä, joilla laillistamisvelvollisuus on kokonaan poistettu jäsenvaltioiden väliltä.

Vuonna 1987 on tehty yleissopimus¹⁴, jolla on poistettu monien asiakirjaryhmien laillistamisvelvollisuus kokonaan. Sen soveltamisalaan kuuluvat asiakirjat, jotka on antanut viranomainen tai virkamies, esimerkiksi syyttäjälaitoksen virkailija, tuomioistuimen kirjaaja tai haastemies, hallinnolliset asiakirjat, notaarin vahvistamat asiakirjat, viralliset ilmoitukset ja muun muassa virallistamismerkinnät yksityisissä asiakirjoissa sekä diplomaattien tai konsuliviranomaisten antamat asiakirjat. Tämän sopimuksen on ratifioinut kuitenkin vain kourallinen jäsenvaltioita, joten se on voimassa vain kuudessa maassa¹⁵, jotka ovat päättäneet soveltaa sitä tilapäisesti keskinäisissä suhteissaan.

¹⁰ 5.10.1961 tehty yleissopimus, jossa poistetaan laillistamisvaatimus ulkomaisilta asiakirjoilta: http://www.hcch.net/index_fr.php?act=conventions.text&cid=41. Sitä ei sovelleta diplomaattien tai konsuliviranomaisten antamiin asiakirjoihin eikä hallinnollisiin asiakirjoihin, jotka liittyvät kaupankäyntiin tai tullitoimintaan. Apostilla määritellään yleissopimuksen 4 ja 5 artiklassa.

¹¹ Perustajajäsenet olivat Belgia, Ranska, Luxemburg, Alankomaat ja Sveitsi.

¹² Järjestön verkkosivu: <http://www.ciec1.org/>. Järjestön perustajajäsenistä ne neljä, jotka ovat EU:n jäsenvaltioita, ja lisäksi Saksa, Kreikka, Italia, Portugali, Espanja, Puola, Yhdistynyt kuningaskunta ja Unkari.

¹³ Yleissopimukset nro 2, 16 ja 17.

¹⁴ 25.5.1987 tehty yleissopimus, joka koskee asiakirjojen laillistamisvelvollisuuden poistamista Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden välillä.

¹⁵ Belgiassa, Tanskassa, Ranskassa, Italiassa, Irlannissa ja Latviassa.

Tietyillä unionin käyttöönottamilla välineillä yksityisoikeuden alan yhteistyössä ja erityisesti asetuksilla (EY) N:o 44/2001 ja (EY) 2201/2003 on myös poistettu laillistamisvaatimukset niiden soveltamisalaan kuuluvilta asiakirjoilta¹⁶.

3.3. Ratkaisumalleja virallisten asiakirjojen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi jäsenvaltioiden välillä

a) Virallisten asiakirjojen laillistamista koskevien hallintomenettelyjen poistaminen

Hallinnolliset menettelyt, jotka liittyvät virallisten asiakirjojen esittämiseen ja jotka ovat muotoutuneet konsulaateissa ja valtioiden välisissä suhteissa, aiheuttavat hankaluuksia unionin kansalaisille. Ne eivät enää vastaa nyky-yhteiskunnan vaatimuksia ja kehitystä varsinkaan yhteisellä oikeusalueella.

Näiden menettelyjen tarpeellisuus voidaan perustellusti kyseenalaistaa, sillä ne eivät sovellu keskinäiseen luottamukseen perustuviin jäsenvaltioiden suhteisiin eivätkä kansalaisten lisääntyneeseen liikkuvuuteen.

Euroopan unionin tuomioistuin on näyttänyt suuntaa vuodesta 1997. Tuomioistuin vahvisti asiassa *Dafeki*¹⁷, jossa olivat vastakkain Saksassa työskentelevä kreikkalainen työntekijä ja saksalainen eläkekassa, että toisen jäsenvaltion antamat asiakirjat on työntekijöiden vapaan liikkuvuuden yhteydessä hyväksyttävä toisessa jäsenvaltiossa. Tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että jäsenvaltion viranomaisten on ”luotettava toisten jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten antamiin väestörekisteriotteisiin ja muihin vastaaviin henkilötietoja koskeviin asiakirjoihin, elleivät kyseiseen yksittäistapaukseen liittyvät konkreettiset seikat aseta niiden virheettömyyttä vakavasti kyseenalaiseksi”.

Nyt on aika harkita, voidaanko laillistamista ja apostilla-todistusta koskevat vaatimukset poistaa kaikilta virallisilta asiakirjoilta vapaan liikkuvuuden varmistamiseksi unionissa.

Ne voitaisiin poistaa kaikilta virallisilta asiakirjoilta, koska eri säännöt eri aloilla tuskin toimisivat tehokkaasti. Laillistamisen ohessa voitaisiin poistaa myös apostillavaatimus.

Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että kansalainen voisi esittää jonkin jäsenvaltion viranomaisten antaman alkuperäisen asiakirjan toisessa jäsenvaltiossa ilman lisätoimenpiteitä aivan kuin saman jäsenvaltion sisällä.

Komissio ehdottaakin, että harkittaisiin kaikkien näiden vanhentuneiden menettelyjen poistamista ja otettaisiin käyttöön yhdenmukainen ja nykyaikainen EU:n lainsäädäntökehys, jossa otettaisiin huomioon valtioiden rajat ylittävien tilanteiden realiteetit.

¹⁶ Kyseessä ovat tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 56 artikla sekä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa 27 päivänä marraskuuta 2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 52 artikla.

¹⁷ Asia C-336/94, *Eftalia Dafeki vs. Landesversicherungsanstalt Württemberg*, Kok. 1997, s. I-06761, 19 kohta.

Kysymys 1 Voisiko mm. laillistamiseen ja apostillan hankintaan liittyvien hallinnollisten menettelyjen poistaminen ratkaista ongelmat, joita kansalaiset kohtaavat edellä kuvatuissa tilanteissa?

b) Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten yhteistyö

Hallinnollisten menettelyjen poistamiseen voitaisiin yhdistää toimivaltaisten kansallisten viranomaisten yhteistyötä.

Tätä varten voitaisiin kehittää edelleen hallinnollista yhteistyötä, jota joidenkin jäsenvaltioiden väestörekisteriviranomaiset jo tekevät epävirallisesti ja kansainvälisen väestörekisteritoimikunnan yleissopimusten¹⁸ puitteissa.

Jos asiakirjan aitoudesta on vakavia epäilyjä tai jos kyseisenlaista asiakirjaa ei ole olemassa jäsenvaltiossa, toimivaltaiset viranomaiset voisivat vaihtaa tarvittavia tietoja ja etsiä sopivan ratkaisun.

Yhteydenpito antaisi mahdollisuuden myös siihen, että henkilön alkuperäjäsenvaltion väestörekisteri saisi tiedon siitä, jos toisessa jäsenvaltiossa on tehty jokin samaa henkilöä koskeva asiakirja. Se auttaisi tällä tavalla väestörekisteritietojen päivittämisessä. Voitaisiin harkita myös jonkinlaista keskusrekisteriä, johon kirjattaisiin väestörekisteriin kuuluvia tapahtumia, jotka ovat tapahtuneet muissa jäsenvaltioissa kuin kansalaisen alkuperämaassa. Tällainen keskittäminen helpottaisi asiakirjojen antamista ja tietojen pitämistä ajan tasalla.

Nämä sovellukset voitaisiin toteuttaa soveltuvin sähköisin menetelmin¹⁹.

Tietojen vaihdossa voisivat auttaa myös sähköiseen oikeudenkäyttöön (e-Justice) liittyvät hankkeet ja niiden tulokset. Sähköisen oikeudenkäytön portaalilla voitaisiin informoida kansalaisia erilaisista väestörekisteriasiakirjoista ja niiden oikeudellisista vaikutuksista (esimerkiksi siitä, että tietyiltä viranomaisilta on hankittava kuolintodistus ennen kuin tuomioistuimelta voi pyytää todistusta perillisasemasta). Lisäksi voitaisiin harkita, että kansalaisille tarjottaisiin mahdollisuus pyytää ja saada tällaisia asiakirjoja suojatun internetsivuston kautta.

Kun otetaan vielä huomioon, että hallintorakenteet ovat eri jäsenvaltioissa hyvin erilaisia, olisi hyödyllistä informoida kansalaisia järjestelmällisemmin siitä, mitkä viranomaiset ovat toimivaltaisia kirjaamaan tapahtumia väestörekisteriin ja antamaan asiakirjoja. Komissio

¹⁸ Ks. etenkin yleissopimukset nro 3, 8 ja 26. Yleissopimuksen nro 3 mukaan väestörekisterivirkailija antaa avioliittotodistusta kirjoittaessaan vakiolomakkeella tiedon avioliitosta kummankin puolison syntymäpaikan väestörekisterinpitäjälle. Tämä sopimus on voimassa 11 valtiossa, joista 10 kuuluu Euroopan unioniin. Kyseiset unionin jäsenvaltiot ovat Saksa, Itävalta, Belgia, Ranska, Luxemburg, Alankomaat, Italia, Portugali, Espanja ja Puola.

¹⁹ Sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmä (IMI), jota käytetään tällä hetkellä viranomaisten väliseen ammattipätevyyttä ja palveluja koskevien tietojen vaihtoon, voisi olla soveltuva sähköinen väline jäsenvaltioiden viranomaisten yhteistyön parantamiseen ja asiakirjojen käännettämistarpeen välttämiseen, ks. <http://ec.europa.eu/imi-net>. Lisäksi ”Plateforme CIEC” -hanke (CIEC = kansainvälinen väestörekisteritoimikunta), jonka rahoitukseen komissio osallistuu, voisi olla hyödyksi tuleville toimille. Siinä nimittäin konkretisoituu sähköisten välineiden kehittäminen ja käyttö oikeuden alalla ja etenkin väestörekisteriviranomaisten verkottaminen, mistä on suurta hyötyä kansalaisille. Hankkeella tuetaan hallitusten välisessä yhteistyössä kehitettyjä parhaita käytäntöjä.

onkin ilmoittanut²⁰ Sinun Eurooppasi -portaalin muuttamisesta ”yhden luukun palveluksi”, joka tarjoaa internetissä tietoa kansalaisten ja yritysten oikeuksista unionissa helppokäyttöisellä tavalla²¹.

Kysymys 2 *Olisiko jäsenvaltioiden viranomaisten yhteistyön tiivistäminen suotavaa erityisesti väestörekisteritietojen osalta? Jos olisi, missä sähköisessä muodossa?*

Kysymys 3 *Mitä mieltä olette henkilön väestörekisteritietoihin merkittävien tapahtumien kirjaamisesta yhteen ainoaan paikkaan yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa? Mikä paikka olisi tähän sopivin: henkilön syntymäpaikka / se maa, jonka kansalainen henkilö on / henkilön asuinmaa?*

Kysymys 4 *Olisiko hyödyllistä julkaista luettelo väestörekisteriasioissa toimivaltaisista kansallisista viranomaisista tai tiedotuspisteiden yhteystiedoista jäsenvaltioittain?*

c) **Virallisten asiakirjojen käännettämisen vähentäminen**

Hallinnollisten menettelyjen, kuten laillistamisen tai apostillan hankinnan, lisäksi kansalainen saattaa joutua käännettämään toisen jäsenvaltion antaman virallisen asiakirjan. Hallinnollisten menettelyjen tavoin myös käännettäminen vie aikaa ja rahaa²².

Monilla hallinnon aloilla olisi mahdollista ottaa vapaaehtoisuuteen perustuen käyttöön vakiolomakkeet ainakin tavallisimpia asiakirjoja varten (esim. ilmoitus henkilöllisyyspapereiden tai lompakon katoamisesta tai varkaudesta), jotta erilliseltä käännettämiseltä ja siihen liittyviltä kuluilta välttyttäisiin.

Lomakkeiden mallina voitaisiin käyttää kansainvälisen väestörekisteritoimikunnan laatimia monikielisiä lomakkeita. Näiden lomakkeiden käyttö on suosittua, sillä niiden etuna on välttyminen asiakirjan käännettämiseltä määräjäsenvaltiota varten²³.

Kysymys 5 *Mitä ratkaisua ehdotatte käännettämisen välttämiseksi tai ainakin vähentämiseksi?*

d) **Eurooppalainen väestörekisteritodistus**

Ajokorteille ja passeille on jo olemassa eurooppalaiset mallit. Komissio on ehdottanut eurooppalaista perintötodistusta. Jonkinlainen eurooppalainen väestörekisteritodistus voisi olla mahdollinen.

Väestörekisteritodistuksen rinnalla säilyisivät jäsenvaltioiden kansalliset väestörekisteriasiakirjat. Sen käyttö olisi vapaaehtoista, ja kansalaiset voisivat edelleenkin pyytää kansallisia väestörekisteriasiakirjoja. Eurooppalainen todistus ei siis korvaisi jäsenvaltioiden omia väestörekisteriasiakirjoja.

²⁰ Aiemmin mainittu KOM(2010) 603 sekä tiedonanto KOM(2010) 608: ”Sisämarkkinoiden toimenpidepaketti – Kohti kilpailukykyistä sosiaalista markkinataloutta”.

²¹ Ks. <http://ec.europa.eu/youreurope>.

²² Keskimääräiset kulut yhden yksinkertaisen asiakirjan käännettämisestä vaihtelevat 30 eurosta 150 euroon.

²³ Yleissopimus nro 16 on voimassa 20 valtiossa, joista 12 on unionin jäsenvaltioita.

Saksalais-espanjalainen pariskunta asettuu asumaan Espanjaan lapsensa kanssa. Vanhemmat tarvitsevat lapsen syntymätodistuksen voidakseen hakea perhe-etuuksia tai ilmoittaakseen lapsen espanjalaiseen kouluun. Vanhemmat voisivat pyytää lapsen syntymämaan Saksan väestörekisteristä eurooppalaista syntymätodistusta esittääkseen sen Espanjan viranomaisille. Todistus voitaisiin antaa espanjankielisenä. Kun asiakirjat esitettäisiin Espanjan viranomaisille, sitä ei tarvitsisi erikseen käännättää, jolloin välttyttäisiin merkittävilä käännöskuluilta. Vanhemmat olisivat voineet yhtä lailla pyytää kansallista eli saksalaista todistusta, mutta Espanjan viranomaiset olisivat todennäköisesti vaatineet siitä käännöksen.

Eurooppalaista todistusta pitäisi voida käyttää myös siinä jäsenvaltiossa, jossa se on annettu.

Vanhemmat voisivat käyttää eurooppalaista väestörekisteritodistusta myös hoitaessaan hallinnollisia asioita Saksassa joutumatta pyytämään uudestaan toista todistusta.

Väestörekisteriasiakirjoihin sisältyvät tiedot vaihtelevat nykyisellään suuresti jäsenvaltiosta toiseen. Jäsenvaltiot merkitsevät esimerkiksi syntymätodistuksiin yhteensä 40 erilaista tietoa, joista osa ei ole käytössä kaikissa maissa. Nämä erot aiheuttavat ongelmia väestörekisterivirkailijoille, jotka joutuvat tekemisiin oman maansa oikeusjärjestelmälle vieraiden tietojen kanssa. Näiden erojen vuoksi virkailijoiden on usein kysyttävä lisätietoja, ja niistä voi olla kansalaisellekin haittaa esimerkiksi asian käsittelyn viivästymisen vuoksi.

Sisällön lisäksi myös asiakirjojen muoto vaihtelee jäsenvaltioittain. Tämä aiheuttaa sekä viranomaisille että kansalaisille vaikeuksia ymmärtää ja tunnistaa asiakirjoja etenkin jos ne on laadittu vieraalla kielellä.

Asiakirjan muoto ja tiedot voitaisiin yhdenmukaistaa yleiseurooppalaisen todistuksen avulla. Se helpottaisi suuresti esitettyjen väestörekisteritietojen ymmärtämistä, ja välttyttäisiin kysymyksiltä, joita kansalliseen asiakirjaan yhdessä jäsenvaltiossa merkityt tiedot herättävät toisessa jäsenvaltiossa, jossa asiakirja esitetään ja jossa sellaisia tietoja ei ole tapana merkitä.

Kysymys 6 *Mitä väestörekisteriasiakirjoja eurooppalainen väestörekisteritodistus voisi kattaa? Mitä tietoja todistukseen olisi merkittävä?*

4. VÄESTÖREKISTERITIE TOJEN VAIKUTUSTEN VASTAVUOROINEN TUNNUSTAMINEN

4.1. Ongelma-alueet

Virallisten asiakirjojen joukossa väestörekisteriasiakirjoihin liittyy omana ongelma-alueenaan niiden vaikutus.

Jokainen jäsenvaltio on suunnitellut väestörekisterinsä omalla tavallaan historiansa, kulttuurinsa tai oikeusjärjestelmänsä vuoksi. Rekisterin avulla voidaan määrittellä henkilön tilanne ja asema yhteiskunnassa. Henkilön oikeudellinen asema perustuu väestörekisteritietoihin. Väestörekisteritietoja koskevat asiakirjat ovat viranomaisten laatimia asiakirjoja, joissa todetaan kansalaisen elämään liittyviä seikkoja, joita ovat esimerkiksi syntymä, vanhemmat, adoptio, avioliitto, isyyden tunnustaminen, kuolema tai vaikkapa nimen saanti tai muuttaminen avioliiton, avioeron, parisuhteen rekisteröinnin, isyyden tunnustamisen, sukupuolenvaihdoksen tai adoption vuoksi.

Kun tilanteeseen liittyy kaksi jäsenvaltiota, ensimmäisenä on tiedettävä, tunnustaako toinen valtio oikeudellisen tilanteen, joka on kirjattu toisen jäsenvaltion väestörekisteriin.

Kolme vuotta avioliitossa ollut ranskalainen pariskunta muuttaa Tanskaan. He aikovat asua Tanskassa työn vuoksi neljä vuotta. Parin vuoden kuluttua heille syntyy lapsi. Kun lapselle kirjataan sukunimi, Tanskan viranomaiset soveltavat lapsen ja vanhempien asuinmaan, Tanskan, lakeja. Kun perhe palaa Ranskaan, Ranskan viranomaiset kieltäytyvät tunnustamasta lapselle Tanskan lain mukaisesti annettua nimeä. Tilanne vaarantaa lapsen oikeusturvan, koska hänestä käytetään eri nimeä Tanskassa ja Ranskassa, mikä vaikuttaa hänen vapaaseen liikkuvuuteensa.

Nimi on keskeisen tärkeä henkilön tunnistamisessa, ja sen antamista koskevat säännöt vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltioittain historiallisista, uskonnollisista, kielellisistä ja kulttuurista syistä. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä²⁴ ilmenee, minkälaisia ongelmia kansalaisille syntyy nimeä koskevien kansallisten sääntöjen erilaisuudesta. Oikeustapaukset osoittavat, että sukunimen määrittämistä koskevien sääntöjen erilaisuudesta voi koitua henkilöille vakavia haittoja sekä työ- että yksityiselämässä²⁵.

Väestörekisteriin kirjatun tilanteen päteminen pitäisi voida taata, kun henkilö käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja siirtyy jäsenvaltiosta toiseen. Kun kansalainen siirtyy jäsenvaltiosta toiseen muuttaakseen sinne asumaan, tekemään työtä tai opiskelemaan, uuden asuinmaan viranomaisten ei pitäisi kyseenalaistaa hänen ensimmäisessä maassa muodostunutta oikeudellista asemaansa (esimerkiksi tyttönimen virallista vaihtoa puolison sukunimeen avioliiton solmimisen yhteydessä), jos siitä aiheutuu objektiivista haittaa tai ongelmia kyseisen henkilön oikeuksien toteutumiseksi.

Toinen kysymys on, voiko väestörekisteritiedoissa vahvistettu oikeudellinen tilanne tuottaa useampaa jäsenvaltiota koskevassa tapauksessa tilanteeseen liittyviä siviilioikeudellisia vaikutuksia.

Ruotsin ja Saksan kansalainen asuvat yhdessä Suomessa olematta naimisissa. Muutaman vuoden kuluttua he saavat lapsen. Miten asuinmaan suomalaiset viranomaiset määrittävät lapsen perhesuhteet eli vanhemmat? Minkä maan sääntöjä siinä noudatetaan? Isän kotimaan Ruotsin, äidin kotimaan Saksan vai Suomen, jossa perhe asuu ja jossa lapsi on syntynyt? Jos Suomi soveltaa asiaan omaa lainsäädäntöään, tunnustavatko vanhempien alkuperämaat eli Saksa ja Ruotsi ja muut unionin jäsenvaltiot sen? Koska jokainen jäsenvaltio soveltaa omia sääntöjään, ei ole lainkaan mahdollista, että Suomen sääntöjen mukaan määritettyjä perhesuhteita ei tunnusteta Saksassa.

Jokainen jäsenvaltio määrittelee valtioiden rajat ylittävässä tilanteessa sovellettavan lain kansainvälisessä yksityisoikeudessa määritellyn liittymäperusteen mukaisesti. Tämä liittymäperuste on yleensä joko kansalaisuus tai asuinpaikka. Näin valittu sovellettava laki on huomattavan erilainen eri jäsenvaltioissa. Tästä seuraa väistämättä, että toisessa jäsenvaltiossa syntynyttä väestörekisteritilannetta ei automaattisesti tunnusteta toisessa jäsenvaltiossa, koska lopputulos voi olla kyseisessä jäsenvaltiossa sovellettavan lain mukaan toinen.

Herääkin kysymys, tarvitaanko unionin toimia, joiden avulla kansalaiset saisivat paremman oikeusvarmuuden näissä asioissa ja voitaisiin poistaa esteet, joita yhdessä jäsenvaltiossa syntyneen oikeudellisen tilanteen tunnustamiseen toisessa jäsenvaltiossa liittyy.

²⁴ Asia C-168/91 *Christos Konstantinidis*, Kok. 1993, s. I-01191; asia C-148/02 *Carlos Garcia Avello*, Kok. 2003, s. I-16613; asia C-353/06 *Grunkin-Paul*, Kok. 2008, s. I-07639; asia C-208/09 *Ilonka Sayn-Wittgenstein*, vireillä.

²⁵ Asia C-353/06, 22, 23, 25 ja 27 kohta sekä asia C-148/02, 36 kohta.

Tunnustaminen voi olla tarpeen tiettyyn tilanteeseen liittyvien kansalaisoikeuksien nauttimiseksi asuinmaassa.

4.2. Oikeudellinen kehys

Väestörekisteritietoihin liittyvät kysymykset eivät ole uusia unionin lainsäätäjille, jotka ovat vahvistaneet primääri- ja sekundäärilainsäädännössä kansalaisille monenlaisia oikeuksia. Unioni on jo käsitellyt näihin tietoihin liittyviä kysymyksiä etenkin avioliittoasioissa. Jo mainitun asetuksen (EY) N:o 2201/2003 21 artiklan 2 kohdassa säädetään, että ”mitään erityistä menettelyä ei vaadita siviilisäätystä koskevien jäsenvaltioiden rekistereiden päivittämiseksi toisessa jäsenvaltiossa annetun avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevan tuomion perusteella”. Unionin toimet johdetun oikeuden alalla ovat kuitenkin toistaiseksi olleet tarkasti rajattuja, eikä ole olemassa sääntöjä siitä, miten jäsenvaltion olisi tunnustettava toisessa jäsenvaltiossa syntyneet väestörekisteriin kirjattavat tilanteet.

Kansainvälisellä tasolla on olemassa yleissopimuksia, jotka auttavat valtioiden rajat ylittävissä tapauksissa väestörekisterikysymysten ratkaisemisessa. Näitä ovat lähinnä kansainvälisen väestörekisteritoimikunnan yleissopimukset, joilla on pyritty määrittämään yhdenmukaiset lainvalintasäännöt henkilöoikeuden alalla²⁶. Nämä yleissopimukset on kuitenkin ratifioinut yleensä korkeintaan kymmenkunta valtiota. Tämäkin osoittaa valtioiden rajat ylittävissä tapauksissa sovellettavien sääntöjen oikeudellisen hajanaisuuden. Kaikki kansainvälisen väestörekisteritoimikunnan jäseniä olevat unionin jäsenvaltiot eivät myöskään ole liittyneet kaikkiin kyseisen järjestön yleissopimuksiin. Yhtäkään näistä yleissopimuksista ei ole ratifioinut koko se joukko EU:n jäsenvaltioita, jotka ovat kansainvälisen väestörekisteritoimikunnan jäseniä.

4.3. Ratkaisumalleja väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamiseksi

Tarjolla on joitakin ratkaisumalleja, joilla voitaisiin varmistaa yhdessä jäsenvaltiossa laaditun väestörekisteriasiakirjan tai syntyneen oikeudellisen aseman vaikutusten tunnustaminen toisessa jäsenvaltiossa.

Tässä yhteydessä on tärkeää korostaa, että Euroopan unionilla ei ole toimivaltaa puuttua jäsenvaltioiden aineelliseen perheoikeuteen. Tämän vuoksi komissiolla ei ole valtuuksia eikä aikomusta ehdottaa eurooppalaisia aineellisia sääntöjä esimerkiksi sukunimen määrittämistä, adoptiota tai avioliittoa varten taikka muuttaa kansallista avioliiton määritelmää. Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus ei tarjoa minkäänlaista oikeusperustaa tällaiselle ratkaisulle.

Tämän vuoksi eräät käytännön ongelmat, joita kansalaiset arkielämässään kohtaavat valtioiden rajat ylittävissä tilanteissa, voitaisiin ratkaista helpottamalla toisessa jäsenvaltiossa laillisesti laadittujen väestörekisteriasiakirjojen vaikutusten tunnustamista. Euroopan unionilla on tässä asiassa kolme ratkaisuvaihtoehtoa: kansallisten viranomaisten auttaminen käytännön ratkaisujen löytämisessä, tunnustaminen ilman eri toimenpiteitä ja tunnustaminen lainvalintasääntöjä yhdenmukaistamalla.

²⁶ Ks. yleissopimus nro 12, joka koskee avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten tunnustamista avioliitossa, yleissopimus nro 18, joka koskee avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten vapaaehtoista tunnustamista, sekä yleissopimus nro 19, joka koskee suku- ja etunimiin sovellettavaa lakia. Yleissopimuksella nro 7 on pyritty helpottamaan vihkimistä ulkomailla, ja se sisältää myös lainvalintasäännön vihkimistä edeltävistä kuulutuksista.

a) Kansallisten viranomaisten auttaminen käytännön ratkaisujen löytämisessä

On perusteltua väittää, että jäsenvaltiot pystyvät parhaiten käsittelemään kansalaisten kohtaamia väestörekisteriasiakirjoihin liittyviä ongelmia rajat ylittävissä tilanteissa, koska kansalliset viranomaiset voivat löytää kansalliseen lainsäädäntöön soveltuvia käytännön ratkaisuja. Euroopan unionin tehtävä olisi pääasiassa auttaa kansallisia viranomaisia tekemään tehokkaampaa yhteistyötä ennen kuin esimerkiksi väestörekisteriasioihin sovellettavaa lainsäädäntöä on yhdenmukaistettu tai jäsenvaltioiden perheoikeuden sääntöjä lähennetty.

Kysymys 7 *Voivatko kansalliset viranomaiset yksinään ratkaista tehokkaasti kansalaisten väestörekisterihankaluudet valtioiden rajat ylittävissä tapauksissa? Pitäisikö Euroopan unionin toimielinten antaa kansallisille viranomaisille ainakin joitakin ohjeita (esim. suositusten muodossa), joilla pyrittäisiin edes jonkinlaiseen yhdenmukaisuuteen kansalaisten ongelmien käytännön ratkaisuihin?*

b) Tunnustaminen ilman eri toimenpiteitä

Toinen vaihtoehto olisi yhdessä jäsenvaltiossa vahvistettujen väestörekisteriin kirjattavien tilanteiden tunnustaminen muissa jäsenvaltioissa ilman eri toimenpiteitä. Tunnustaminen ei edellyttäisi sääntöjen yhdenmukaistamista vaan jättäisi jäsenvaltioiden oikeusjärjestykset entiselleen.

Tässä ratkaisussa jokainen jäsenvaltio hyväksyisi ja tunnustaisi vastavuoroisen luottamuksen pohjalta toisessa jäsenvaltiossa syntyneet oikeudelliset tilanteet. Edellä mainituissa esimerkkitapauksissa lasten sukunimi ja sukulaissuhteet olisi tunnustettava kyseisten lasten kansalaisuusjäsenvaltiossa, vaikka tämän maan lainsäädäntö olisi johtanut toisenlaiseen tulokseen kuin syntymä- tai asuinmaan säännöt.

Toisessa jäsenvaltiossa syntyneen oikeudellisen tilanteen tunnustaminen ilman eri toimenpiteitä kaikkialla unionissa tarjoaisi useita etuja kansalaiselle.

Ensinnäkin ratkaisu olisi yksinkertaisempi ja ennakoitavampi kansalaiselle, joka käyttää oikeuttaan liikkua vapaasti unionissa. Jokainen kansalainen, jonka tilanne väestörekisterissä muuttuu tai jota jokin väestörekisteriin vaikuttava tapahtuma koskee, tietäisi etukäteen, että tilanne hyväksytään sellaisenaan, jos hän ylittää rajan tai päättää asettua muutamaksi vuodeksi toiseen jäsenvaltioon. Hänen asemansa säilyisi muuttumattomana, ja alkuperäjäsenvaltiossa syntynyt tilanne tunnustettaisiin sopimuksen nojalla muissa jäsenvaltioissa ilman eri toimenpiteitä.

Jos jäsenvaltio, johon kansalainen muuttaa asumaan tai työskentelemään, tunnustaisi ilman eri toimenpiteitä toisessa jäsenvaltiossa syntyneen oikeudellisen tilanteen, sen ei tarvitsisi muuttaa lainsäädäntönsä sisältöä tai oikeusjärjestelmäänsä.

Lisäksi tällainen tunnustaminen tarjoaisi oikeusvarmuuden, jota kansalainen odottaa käyttäessään oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. Voidaan perustellusti edellyttää, että oikeusvarmuuden puute ja erilaiset hankaluudet, joita henkilö saattaa kohdata lähtömaassaan vahvistetun oikeudellisen tilanteen tunnustamisessa, eivät saa vaikuttaa muuttohalukkuuteen tai estää kansalaista käyttämästä oikeuksiaan.

Tähän vaihtoehtoon olisi kuitenkin liitettävä korvaavia toimenpiteitä, joilla voidaan välttää mahdolliset petokset ja väärinkäytökset ja ottaa huomioon jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksen perusteet. Tiettyihin väestörekisteriasioihin kuten sukunimen määräytymiseen tai

vaihtamiseen, tunnustaminen ilman eri toimenpiteitä saattaisikin sopia parhaiten. Eräissä muissa asioissa, esimerkkinä avioliitto, sen toteuttaminen voisi olla monimutkaisempaa.

Kysymys 8 *Mitä mieltä olette tunnustamisesta ilman eri toimenpiteitä? Mihin väestörekisteriasioihin sitä voitaisiin soveltaa? Mihin asioihin se ei soveltuisi?*

c) Tunnustaminen, joka perustuu lainvalintasääntöjen yhdenmukaistamiseen

Lainvalintasääntöjen yhdenmukaistaminen on yksi vaihtoehto, jonka avulla kansalaiset voisivat käyttää huoletta oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, koska se parantaisi oikeusvarmuutta toisessa jäsenvaltiossa syntyneessä oikeudellisessa tilanteessa.

Unionin tasolla laadittaisiin yhteiset säännöt siitä, minkä maan oikeutta noudatetaan rajat ylittävässä tilanteessa, joka liittyy väestörekisteritapahtumiin.

Sovellettava oikeus määritettäisiin yhden tai useamman liittymäperusteen mukaisesti kansalaisten liikkuvuus huomioon ottaen. Sovellettavat säännöt olisivat näin etukäteen tiedossa. Muussa kuin alkuperämaassaan oleskeleviin kansalaisiin voitaisiin soveltaa esimerkiksi oleskelumaan oikeutta. Heille on syntynyt siteet tähän maahan, ja he ovat saattaneet lähteä alkuperämaastaan jo vuosia sitten.

Lisäksi olisi määritettävä, käykö valittu liittymäperuste kaikkiin väestörekisteriasioihin vai olisiko eri tilanteissa parempi soveltaa eri perustetta.

Kysymys 9 *Mitä mieltä olette lainvalintasääntöjen yhdenmukaistamiseen perustuvasta tunnustamisesta? Mihin väestörekisteriasioihin sitä voitaisiin soveltaa?*

Eurooppalaisilla säännöillä vahvistetun liittymäperusteen mukaisesti määräytyvää lakia voitaisiin soveltaa siinä tapauksessa, että kansalainen ei ole ilmaissut omaa valintaansa. Kansalaiselle voitaisiin periaatteessa tarjota rajat ylittävässä tilanteessa mahdollisuus valita, mitä lakia väestörekisteriin kirjattavaan tapahtumaan sovelletaan. Tämä mahdollisuus voisi olla kansalaisen edun mukainen, koska hän voisi tällä valinnalla ilmaista sitoutumistaan joko alkuperäiseen kulttuuriinsa ja kotimaahansa tai toiseen jäsenvaltioon. Valinnanmahdollisuus tarjoaisi myös yksilönvapauden haittaamatta ulkopuolisia tai yleistä järjestystä. Valinnanmahdollisuus pitäisi kuitenkin rajata siten, että ainoastaan sellaista lakia voitaisiin soveltaa, johon kansalaisella on läheiset siteet.

Kysymys 10 *Mitä mieltä olette kansalaisen mahdollisuudesta valita sovellettava laki? Mihin väestörekisteriasioihin sitä voitaisiin soveltaa?*

Kysymys 11 *Onko väestörekisteriin liittyvän oikeudellisen tilanteen valtioiden rajat ylittävään vaikutusten tunnustamiseen mielestänne olemassa muita ratkaisumalleja kuin tunnustaminen ilman eri toimenpiteitä ja tunnustaminen lainvalintasääntöjen yhdenmukaistamisen perusteella?*

5. PÄÄTELMÄT

Tällä vihreällä kirjalla käynnistetään julkinen kuuleminen, jolla kerätään sidosryhmien käsityksiä ja mielipiteitä, jotta kansalaisten elämää voitaisiin helpottaa parantamalla virallisten asiakirjojen liikkuvuutta ja väestörekisteriasioihin liittyvää vastavuoroista tunnustamista.

Vihreä kirja julkaistaan komission internetsivuilla.

Kuuleminen tapahtuu 14. joulukuuta 2010 ja 30. huhtikuuta 2011 välisenä aikana. Komissio pyytää sidosryhmiä lähettämään vastauksensa seuraavaan osoitteeseen:

Commission européenne
Direction générale Justice
Unité A1 - Coopération judiciaire en matière civile
B-1049 Bruxelles
Faksi: + 32-2 (299 64 57)

Sähköposti : JUST-COOP-JUDICIAIRE-CIVILE@ec.europa.eu

Saadut yksityisen ja julkisen sektorin kannanotot julkaistaan komission internetsivuilla, jollei kannanoton esittäjä kiellä henkilötietojensa julkaisemista sillä perusteella, että se on vastoin hänen (oikeutettuja) etujaan.

Komissio voi järjestää vihreään kirjaan sisältyvistä aiheista julkisen kuulemistilaisuuden.